

คู่มือรับมืออุทกภัยชุมชน

บ้านพี่เลี้ยง

บ้านพี่เลี้ยงนับเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการรับมืออุทกภัยของชุมชน โดยร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับเทศบาลนครหาดใหญ่ มีแนวคิดในการให้ชุมชนช่วยเหลือและดูแลกันเองในเบื้องต้นในขณะที่เกิดอุทกภัย ก่อนที่ทางเทศบาลและหน่วยงานภาครัฐจะเข้าไปให้การช่วยเหลือ โดยให้ประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชนแต่ละชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่เป็นพื้นที่เปราะบางและมีปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากได้ร่วมกันจัดทำบ้านพี่เลี้ยงร่วมกับคณะทำงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ที่ลงสำรวจพื้นที่ บ้านพี่เลี้ยงมีส่วนช่วยให้คนในชุมชนสามารถรับมือกับอุทกภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างไร บทความนี้จะมีคำตอบให้กับทุกท่านที่สนใจ

• นายสุริพงษ์ ศิริเสตียรรุจ • นายจิระศักดิ์ แก้วมรกต • กองสวัสดิการและสังคม

Activity supported by the
Canada Fund for Local Initiatives
Activité réalisée avec l'appui du
Fonds canadien d'initiatives locales

Canada

TEI

THAILAND
ENVIRONMENT
INSTITUTE

www.thaicity-climate.org

@UrbanClimateResilienceThailand

ทางหน่วยหน่วยกู้ภัยทางน้ำได้มีการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุเตรียมเรือตรวจการณ์ เรือท้องแบน สคูเตอร์และอุปกรณ์กู้ภัยเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์น้ำท่วมฉับพลันในช่วงฤดูฝนและมีการอบรมการใช้เรือท้องแบนและการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ประเภทกู้ภัยสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รู้จักบ้านพี่เลี้ยง

การจัดตั้งบ้านพี่เลี้ยง นับเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการรับมืออุทกภัยของชุมชน ที่มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างชุมชนกับเทศบาลนครหาดใหญ่ ที่มีแนวคิดในการให้ชุมชนช่วยเหลือและดูแลกันเองในเบื้องต้นในขณะที่เกิดอุทกภัย ก่อนที่ทางเทศบาลและหน่วยงานภาครัฐจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ

โครงการบ้านพี่เลี้ยงมีหลักการสำคัญ คือ **เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมและจัดการตนเอง** โดยการนำความคิดและประสบการณ์ที่มีอยู่มากมายและหลากหลายในชุมชน มาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทำให้ชุมชนสามารถรับมือกับภัยที่เกิดขึ้นได้โดยเกิดการสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินน้อยที่สุด

วิธีการดำเนินงานคือ เทศบาลและชุมชนร่วมกันกำหนดบ้านพี่เลี้ยงในแต่ละชุมชน โดยขึ้นอยู่กับความสมัครใจของเจ้าบ้านนั้นๆ ในการเข้าร่วมเป็นบ้านพี่เลี้ยง เพื่อให้ความช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนที่มีที่พักอาศัยลักษณะเป็นบ้านชั้นเดียวมิต้อยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีปริมาณการท่วมขังของน้ำอยู่ในระดับสูง หรืออาจมีเด็ก ผู้ป่วย ผู้สูงอายุที่ต้องมีการดูแลในช่วงน้ำท่วม

ในบ้านพี่เลี้ยงแต่ละหลังจะมีทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคและเวชภัณฑ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลนครหาดใหญ่ เพื่อให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในเบื้องต้น นอกจากนี้ บ้านพี่เลี้ยงยังมีบทบาทสำคัญในการรับ-ส่งข่าวสารด้านการเตือนภัยและแจ้งข่าวสารต่างๆ ระหว่างเทศบาลกับชุมชนและประชาชนในพื้นที่

ที่ผ่านมาพบว่า นอกจากจะช่วยเหลือคนในชุมชนของตนเองแล้ว ยังช่วยประสานเพื่อนบ้านของตนเองในท้องถิ่นอื่นๆ ผ่านทางเทศบาลนครหาดใหญ่อีกด้วย

ขอบคุณภาพประกอบจากรอยเตอร์

การดำเนินงานของเทศบาล

ในโครงการบ้านพี่เลี้ยงและผลการดำเนินงาน

การดำเนินโครงการบ้านพี่เลี้ยงอยู่ภายใต้การดูแลของกองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครหาดใหญ่ โดยตั้งงบประมาณปี 2560 เป็นเงิน 100,000 บาท เพื่อนำไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ช่วยเหลืออุทกภัยเพิ่มเติม

บ้านพี่เลี้ยง แบ่งได้เป็น 4 ขนาด คือ ขนาด M มีผู้อาศัยตั้งแต่ 10 – 20 คน ขนาด L มีผู้อาศัยตั้งแต่ 21 - 30 คน ขนาด XL มีผู้อาศัยตั้งแต่ 31 - 49 คน ขนาด XXL มีผู้อาศัยตั้งแต่ 50 คน ขึ้นไป ลักษณะของบ้านพี่เลี้ยง คือ เป็นบ้านที่มีอย่างน้อย 2 ชั้น เป็นบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับบ้านชั้นเดียว เป็นบ้านที่มีสภาพแข็งแรง ที่สำคัญคือ ต้องเป็นบ้านที่เจ้าของบ้านมีจิตอาสาให้เป็นบ้านพี่เลี้ยงเอง ไม่ได้ถูกบังคับ ไม่ได้ถูกร้องขออย่างที่ปฏิเสธไม่ได้

หน้าที่ของบ้านพี่เลี้ยง คือ เป็นที่พักพิงของเพื่อนบ้านที่ด้อยโอกาสกว่าเมื่อเกิดน้ำท่วม เป็นที่ให้น้ำมีมากกว่า 1 ชั้น และน้ำท่วมไม่ถึง เป็นที่พึ่งพิงด้านที่พักและอาหารในภาวะฉุกเฉินน้ำท่วม เป็นที่พึ่งพิงด้านรักษาพยาบาลเบื้องต้น ยาสามัญประจำบ้าน ในภาวะน้ำท่วมเป็นจุดกระจายความช่วยเหลือต่างๆ จากทางเทศบาล ในภาวะน้ำท่วม เป็นจุดประสานงานอื่นๆ ในสถานการณ์น้ำท่วมตามที่ทางเทศบาลนครหาดใหญ่จะดำเนินการ

อุปกรณ์ประจำบ้านพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 10 อย่าง ดังนี้

(1) ไฟฉาย พร้อมถ่านไฟฉายสำรองให้เพียงพอ (2) ไฟสำรองฉุกเฉินเมื่อไฟดับ (3) วิทยุกระเป๋าทันที พร้อมฐานใหม่ๆ สำรองเพื่อฟังข่าว (4) โทรศัพท์มือถือเพื่อติดต่อแจ้งข่าวหรือขอความช่วยเหลือ รวมถึงหมายเลขโทรศัพท์ที่จำเป็น ควรเก็บไว้ในช่องพลาสติกกันน้ำ (5) เชือกเส้นโต พอประมาณและยาวพอที่จะขึงโยงกับบ้านข้างเคียง หรือตรงข้ามทาบต่อกัน เป็นวง

เพื่อทำการรอกส่งของช่วยเหลือกันได้ หรืออาจขึงเลาะไปตามประตูหน้าบ้านสำหรับผู้ที่ต้องเดินไปตามข้างถนนได้ใช้เกาะ (6) เสื่อชูชีพ อาจใช้ถังพลาสติก ปิดฝาผูกติดกัน หรือยางในรถยนต์เก่าๆ สบายลม (7) ถังทรายพร้อมทราย เพื่อทำนบกั้นประตูหรือเชื่อมกันน้ำในกรณีที่น้ำท่วมไม่สูงนัก (8) เรือบริเวณบ้านในชนบท ชานเมือง หรือบริเวณที่มีน้ำท่วมสูง (9) เครื่องดับเพลิง ประจำบ้าน (10) ถังพลาสติก เชือก หรือยางรัดสำหรับปิดปากถุง

ผลการดำเนินงานของโครงการภายใต้แนวคิดการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ พบว่า สามารถรองรับผู้อพยพได้จริง มีการกระจายจุดอพยพอย่างทั่วถึงในพื้นที่เสี่ยงภัย มีการเตรียมความพร้อมล่วงหน้าก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และการฟื้นฟูหลังเกิดเหตุส่งผลให้ประชาชนที่มีความเชื่อมั่นถึงความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินจากเหตุอุทกภัยมากขึ้น

การเตรียมความพร้อมรับมืออุทกภัย

เทศบาลนครหาดใหญ่ได้เตรียมความพร้อมรับมืออุทกภัยในระดับชุมชน โดยมีหน่วยงานเทศบาลให้ความช่วยเหลือในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทบทวนแผนปฏิบัติการในชุมชนพื้นที่เสี่ยงภัย ไม่ว่าจะเป็นการซ้อมแผนป้องกันอุทกภัยและการปฏิบัติตัวของประชาชน ได้แก่

(1) สำนักปลัดเทศบาลนครหาดใหญ่ มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดอุทกภัย การติดต่อสื่อสารประสานงานทางวิทยุสื่อสารของเทศบาลกับวิทยุเครื่องแดงของกรรมการชุมชนในพื้นที่ เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น สัญญาณแจ้งเตือนภัยด้วยธงสีต่าง ๆ ดังนี้

ธงสีเขียว เหตุการณ์ปกติ	ธงสีเหลือง ให้ระวัง แต่ยังไม่ต้องขอ โดยวัดให้เป็นที่สามารถ เคลื่อนย้ายได้สะดวก	ธงสีแดง ให้เก็บของที่สามารถ เคลื่อนย้ายได้เอาไว้ ที่สูงจากน้ำ	ธงสีแดง + ไซเลนซ์ น้ำจะท่วมในเวลา ไม่เกิน 3 ชั่วโมง นับจากแจ้งสัญญาณ
---------------------------------------	--	---	--

(2) สำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ ช่วยเหลือบ้านที่เสี่ยงเกี่ยวกับยาสามัญประจำบ้าน เพื่อเตรียมความพร้อม เมื่อเกิดน้ำท่วม สามารถรักษาได้ทันทั่วทั้ง และผู้ป่วยติดเตียงที่อยู่ในชุมชน มี อสม. ดูแลในแต่ละชุมชน

(3) สำนักการศึกษา มีหน้าที่ ให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับอุทกภัย การใช้งานวัสดุอุปกรณ์บ้านที่เสี่ยงวิธีการให้ความช่วยเหลือกันเองของประชาชนในชุมชน

(4) สำนักงานคลัง มีหน้าที่ เป็นการช่วยเหลือในทางอ้อมในการเบิกจ่ายงบประมาณของเทศบาลในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์บ้านที่เสี่ยง อุปกรณ์สื่อสาร ข้าวสารอาหารแห้ง ได้รวดเร็วเมื่อเกิดอุทกภัย

บทสรุป

การดำเนินงานด้านป้องกันและบรรเทาอุทกภัยของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามนโยบายเร่งด่วนของผู้บริหาร การจัดตั้งบ้านที่เสี่ยงนับเป็นหนึ่งในโครงการตามแนวทางการวางมาตรการการให้ความช่วยเหลือหากเกิดในกรณีฉุกเฉิน โดยการเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนในด้านสถานที่อพยพอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ

Activity supported by the
Canada Fund for Local Initiatives
Activité réalisée avec l'appui du
Fonds canadien d'initiatives locales

Canada

TEI THAILAND ENVIRONMENT INSTITUTE

www.thaicity-climate.org

@UrbanClimateResilienceThailand